

MAJANDUSTEATED

Weekly Bulletin of the Institute of Economic Research

KONJUNKTUURINSTITUUDI VALJAANNE

ILMUB KORD NÄDALAS

Toimetus, tel. 430-23, Piiskopi 2.

Talitus, tel. 468-24, TALLINN, Toom-Rüütl 10.

Tellimishind aastas Kr. 5.—

ühes kuukirjaga „Konjunktur“ Kr. 12.—

Üksiknumber 15 senti.

KONJUNKTUURINSTITUUDI DIREKTOR
JA VASTUTAV TOIMETAJA

A. PULLERITS

TOIMETAJA A. TOOMS

Majandussekttsiooni juhataja J. Janusson
Sekttsiooni nõukogu esimees J. Jaakson
Põllumajandussekttsiooni juhataja J. Kurkus
Sekttsiooni nõukogu esimees dr. E. Terasmäe
Riigimajanduse osa toimetaja A. Keller

Nr. 1

Tallinn, 9. jaanuaril 1940

VI aastakäik

Revisioon
Kandekirjaga

SISU:

CONTENTS:

	Lk.		Page
PÕLLUMAJANDUS		AGRICULTURE	
Põllumajanduse areng ja tulemusi 1939. a.	2	<i>Agricultural Development and Profits in 1939</i>	2
TÖÖSTUS JA KAUBANDUS		INDUSTRY AND TRADE	
Töö- ja palgeolud tööstuses novembris 1939. a.	6	<i>Labour and Wage Conditions in Industry, November, 1939</i>	6
PÕLLUMAJANDUSSAADUSTE TURUD		AGRICULTURAL MARKETS	
Võiturg	11	<i>Butter Market</i>	11
Juustuturg	11	<i>Cheese Market</i>	11
Kaseliiturg	11	<i>Caseino Market</i>	11
Peekoniturg	11	<i>Bacon Market</i>	11
Tapaloomade- ja lihaturg	12	<i>Cattle and Meat Market</i>	12
Toornahkadeturg	12	<i>Rawhids Market</i>	12
Kanamunaturg	12	<i>Egg Market</i>	12
Piimaturg	13	<i>Milk Market</i>	13
Teraviljaturg	13	<i>Crain Market</i>	13
Linaturg	14	<i>Flax Market</i>	14
Kartuliturg	14	<i>Potato Market</i>	14
Kalaturg	14	<i>Fish Market</i>	14
INFORMATSIOONI OSA		INFORMATION PART	
Eesti Panga nädalaruanne	16	<i>Eesti Pank (Bank of Estonia) — Weekly Return</i>	16
VALISMINISTEERIUMI VALISKAUBANDUSE OSAKONNA TEATED		FOREIGN TRADE DEPARTMENT INFORMATION	
Eestis kehtivad kaubandus- ning makseteõienda- mis-lepingud	17	<i>Trade and Clearing Agreements Valid in Estonia</i>	17
Taanis väliskaubandus nov. 1939. a.	18	<i>Danish Foreign Trade, November, 1939</i>	18
Hulgimüügihindade indeksi Taanis (1935. a. = 100)	18	<i>Danish Wholesale Price Index (1935 = 100)</i>	18
Taanis kõrgendas sõjakindlustustariife	19	<i>Denmark Raises War Risk Premiums</i>	19
Kohvi ja tee normimine Taanis	19	<i>Tea and Coffee Rationed in Denmark</i>	19
Väljaveo litsentsisüsteemi täiendamine Taanis	19	<i>Denmark Extends Export License List</i>	19
Taanis-Saksa kaubanduskokkulepe 1940. a.	19	<i>Danish-German Trade Agreements for 1940</i>	19
Ungari valitsuse korraldus lihaga varustamise suhtes	19	<i>Hungarian Government Regulates Meat Con- sumption</i>	19
Kaubavedu Doonaul	19	<i>Transport of Goods on the Danube</i>	19
Ungaris asutati kodukäsitöösaduste väljaveuühing	19	<i>Handicraft Export Society Founded in Hungary</i>	19
Sõjakindlustuse ümberkorraldus Šveitsis	20	<i>War Risk Insurance in Switzerland Reorganised</i>	20
Sõjakindlustuspreemiate alandus Šveitsis	20	<i>Swiss War Risk Premiums Reduced</i>	20
Toornahkadega varustamine Türgis	20	<i>Turkey Faces Raw-hids Supply Difficulties</i>	20
Väljaannete kausta vähendamine Prantsuses	20	<i>France Restricts News-print</i>	20

PÖLLUMAJANDUS

PÖLLUMAJANDUSE ARENG JA TULEMUSI 1939. A. AGRICULTURAL DEVELOPMENT AND PROFITS IN 1939.

Dr. agr. E. Jaska.

Põllumajanduse tootmisharude arendamisel saavutati 1939. a. tähelepanuväärt tulemusi. Kuigi ebasoodsate ilmastikuolude tõttu söödakogus jäi tunduvalt väiksemaks kui e. a., ei avaldanud see end loomapidamises 1939. a. veel eriti tunduvalt. M. a. teisel poolel avaldus piimatoodangus küll tagasimineku, kuid suurenenud lihatoodang kattis teisalt vähenenud piimatoodangu. Seega tulemused põllumajandustoodangus jäid m. a. enamvähem e. a. tasemele, kuid tootmisvõimalused k. a. esimesel poolel on kahtlemata muutunud tunduvalt raskemaiks. Väheneva loomasöödakogusega on käinud kaasas ka erakorraline seisund — sõjaolukord, mis tootmisvõimalusi nii mitmelgi alal raskendab. Vaatamata aga ebasoodsaile väljavaatele k. a. lubavad 1939. a. tulemused meie põllumajanduse tootmisvõime säilitamist ning teatavat kindlust ka raskemate aegade ületamisel.

Taimekasvat. 1939. a. põllumajanduse
Crops. arengu iseloomustavaid tunnuseid on viljade kasvupinna laienemine, mida saavutati uudismaade ülesharimise ning senise kesapindala vähendamise kaudu. Sääranne olukord näitab kujukalt, et suuremate toodangute saamiseks talundis kasustatakse mitte üksi väiksemate kasvutegurite, nagu väetise jne. abi, vaid maade ülesharimine on olnud üheks tähtsamaks asjaoluks meie põllumajanduse arengus.

Viljasaakide kujunemise kohta 1939. a. tuleb märkida, et toitviljasaak oli üldjoonis rahuldav. Rukikisaaki hinnati ha kohta 13,7 kv-le riigi keskmiselt, milline on 8% kõrgem e. a. saagist. Kuna ka kasvupind suurenes, kujunes rukki kogusaak eelhinnangu andmeil 207 500 tn-le, olles seega 19 500 tn ehk 10% suurem 1938. a. kogusaagist.

Tali- ja suvinisu kogusaak osutub väiksema ha-saagi tõttu kasvupindalade laienemisele vaatamata m. a-st madalamaks. Nisu kogusaak ulatus 77 700 tn-le m. a. 85 400 tn vastu, s. o. 9,0% väiksem. Võrreldes viimase

10 a. keskmisega on tänavune nisu kogusaak tunduvalt suurem. Toitviljajade (rukki ja nisu) kogusaak kujunes 285 000 tn-le m. a. 273 400 tn vastu, osutudes tänavu suuremaks 4%. Ühes kaunvilja- ja tatrasaagiga kujunes toitviljajate kogusaak 291 000 tn m. a. 282 400 tn vastu.

Ebasoodsate ilmastikuolude tõttu kujunes 1939. a. söödasaak tagasihoidlikuks. Raske mini kannatas põldhein 1938/39. a. talvel, mil ristikutaimed hävisid ja kevadel suur osa ristikkehinapõlde künti üles. Kui 1938. a. põldheinasaagiks arvestati üle 290 milj. sü ja viimase 10 a. keskmine saak oli 203 milj. sü, arvestati 1939. a. põldheinasaaki 142 milj. sü. Seega on 1939. a. põldheinasaak 51% väiksem 1938. a. saagist ja 30% väiksem 10 a. keskmisest.

Odrasaaki hinnati 1939. a. 85 000 tn-le e. a. 97 000 tn vastu (10 a. keskmine odrasaak 103 000 tn). Kaerasaaki arvestatakse 150 000 tn-le, mis on 1938. a-st ligi 25 000 tn väiksem. Viimase 10 a. keskmisest saagist oli kaerasaak veidi parem (ca 4%). Segavilja kogusaaki hinnati 1939. a. 140 000 tn-le, mis ligi 30 tuh. tn suurem 1938. a-st. Kokku arvestatakse söötteraviljasaaki 1939. a. 333 milj. süle e. a. 336 milj. sü vastu (10 a. keskm. 290 milj. sü). Seega kujunes söötteraviljasaak 1939. a. üldiselt rahuldavaks, kuigi mihuselt nõrgemaks 1938. a-st.

Sügisene põud avaldas eriti kahjustavat mõju juur- ja mugulviljadele, nii et nende kogusaak kujunes nõrgaks. Kartulisaaki hinnati väiksemaks võrreldes 1938. a-ga ligi 13%. Kartulisaagi nõrgemaks kujunemisega tuleb viimane, kui veisesööt, vähe arvesse, pealegi, kui piiritusnorme on suurendatud ja söögikartuli järele nõudmine tõusnud.

Loomakasvat. Veisekasvatuse oli
Animals. 1939. a. tulemusriikas, kuna loomade arvuline areng ja toodang näitasid tõusu aasta I poolel. Selleks andis aluse 1938. a. hea söödasaak, mis võimaldas ületalve pi-

dada suurema arvu veiseid kui kunagi varem. Veiste arv oli 1939. a. juunis põllumajandusloenduse andmeil rekordseisus, ulatudes 707 131-mi. Sellest arvust oli lehma 480 380, milline arv on samuti suurim. Noorkarja kasvatuses oli rahuldav seis — 28,7% üldkarjast. Koos arvulise suurenemisega paranes ka lehmade tootmisvõime.

Kontroll-lehmade keskmine toodang ja söödakulutus.

Average Output of Cows under Inspection and Fodder Used.

Kontrollaasta	Piima kg	Võirasva kg	Rasva- %	Sööda- kulutus
<i>Inspection year</i>	<i>Milk</i>	<i>Butter fat</i>	<i>Fat %</i>	<i>Fodder Used</i>
1938/39 . . .	2 950	110,1	3,73	2 276
1937/38 . . .	2 893	107,7	3,72	2 228
Tõus — Increase	57	2,4	0,01	48

Kontrollkarjade keskmine toodang on tõusnud piima ja võirasva osas, samuti ka rasvasisaldus suurenenud ühe sajandiku % võrra. Ühes piimatoodangu tõusuga on tarvitatud söödakogus suurenenud 48 sü võrra lehma kohta. 1938/39 a. kontrollühingute levik näitas tõususuunda, mille tulemusena suurenes ka kontroll-lehmade arv üle 8000 veise. Ühtlasi kujunes kontroll-lehmade osatähtsus üldkarjast rekordseks, ületades m. a. esmakordselt 15%. Sarnlevalt eelnevate aastatega tegutsesid tõuseltsid märgatava eduga, samuti suurendati pullijaamade võrku, kusjuures saavutati rekordtulemusi. Aasta lõpuks dets. oli pullijaamu 853 e. a. 650 vastu. Sugulavavõistlusist võttis osa 422 majapidamist e. a. 367 vastu ja 1939. a. lõpul tegutses 175 sugulava.

Aasta II poolel ilmnis pideva põua tagajärjel söödasaagi tagasimineku eriti rohumaade osas. Nõrk ädalakasv sundis varakult karja lauta võrdlemisi nõrgas konditsioonis. Söödaolude halvenemine II poolaastal nõrgendas toodangut, mille kujukaks peegeldajaks oli võieksporti tagasimineku võrreldes e. a. Kui aasta I poolel (6 k.) võieksport oli 1939. a. 69 622 kv e. a. 59 168 kv vastu, siis 6 järgneval kuul olid vastavad arvud 1939. a. 68 832 ja 1938. a. 88 149 kv, vähenemine seega 22%. Kuid seevastu suurenes 1939. a. tunduvalt veiseliha ja elusveiste väljavedu, kuna asuti veiste arvu vähendamisele.

Hobuste arvus oli 1939. a. väike tagasimineku, milline nähtus meie põllumajanduse mehhaniseerimise seisukohalt on ebasoovitav. Põllumajandusloenduse andmeil oli meil 218 669 hobust. Meil on küll viimaseil aastail pandud eriti rõhku hobuste mihuse parandamisele aretuse teel, kuid hobuste arvu suurendamise küsimus on jäänud teatud määral tagaplaanile. Aretusküsimuste lahendamisel jõuti 1939. a. edasi suguhobuseiks märkimata täkkude kastreerimise määruse jõustumisega. Loenduse andmeil oli 1939. a. 7 375 tätku, neist sugutäkkude nimekirjas (1. IV 39) 802 tätku e. a. 703 vastu. Hobuste tõuaretuse edendamise kõrval on püütud parandada hobuste pidamis- ja söötisoluksid.

Seakasvatuses oli 1939. a. suureks tõusuaastaks. Tõusu põhjustasid avaramad sealiha turustamisvõimalused kui ka soodsad söödaolud, mis võimaldasid sigade arvu suurendamist. Põllumajandusloenduse andmeil oli 1939. a. 442 093 siga e. a. 384 580 vastu. 1939. a. ei ilmnenu turgudel tunduvald raskusi sealiha turustamisel, kuna eriti elusnuumikute väljavedu suurenes Saksa ja NVSL-tu. Kui 1938. a. eksporditi 81,5 tuh., oli väljavedu 1939. a. 107,0 tuh. siga. Sigade söötisel ei olnud raskusi aasta I poolel, kuna ka Riigi Viljalisalv müüs seajõusööta võrdlemisi soodsas hinnaga ja teiste söötade suhtes oli olukord rahuldav. Aasta II poolel söötteraviljade tagasihoidlik saak ning seajõusööda müügilt puudumine avaldasid mõju korralikule nuumamisele. Tõuaretus oli 1939. a. edukas, kuna asutati juurde kuldijaamu, ning nende arv tõusis aasta lõpuks 630-le. Sugulavade arv jäi püsima e. a. tasemele, olles praegu 29. Seapidamise arengu tõhusamaks vahendiks on olnud hindade stabiilsus, mis on andnud kindlustunde seakasvatajaile. Sealiha väljavedu kujunes tunduvalt suuremaks kui eelnenud aastail.

Lambakasvatuses jätkus areng tõususuunas, kuna ka lammaste arv suurenes 46 000 võrra. 1938. a. hea heinasaak võimaldas pidada ületalve rohkem lambaid kui eelnenud aastail. Rohumaade saagi vähenemine aasta II poolel sundis lambaarvu vähendamisele, mida näitab ka ekspordiliha koguse tõus 264 tn-lt 1938 409 tn-le 1939. Sõjaga kaasu-

vad välisvilla sisseveo raskused on tõstnud meie lambapidamise arendamise vajaduse tähtsust. Kodumaise villa kokkuostu, standardimis- ja hinnakindlustamiskorraldusi täiendati. Alustati taas kodumaise lambavilla noteerimist ja reguleeriti riikliku juurdemaksu norme, kusjuures hinnatase tõusis tunduvalt. Mainitud korralduste tõtu suurenes kodumaise villa kokkuost, tõustes 1939. a. ca 23 000 kg-ni (1938. a. — 18 800 kg; 1937. a. ca 6 000 kg). Lammaste tõuaretuses jätkus tegevus hoogsalt, asutati juurde 104 uut jäärajaama, nii et aasta lõpuks oli kokku ca 450 jäärajaama (e. a. 366). Sugulavade arv suurenes ühe võrra — 12-le. Ühtlasi tegeldi ka lammaste söötmis- ja pidamisküsimuste lahendamise ja vilja mihuse tõstmisega. Uudsusena kaaluti tõuaretuskomitees karusnahalamba kasvatamise küsimust.

Kanakasvatuses oli areng edukas. Kanade arv tõusis 1939. a. 1 614 015 e. a. 1 476 840 vastu. Kanapidamise arendamiseks lahendati mitmed olulised küsimused. Oluliseks oli 1939. a. Vabariigi Valitsuse poolt munahindade kindlustamine, mille alusel eksportmunade hinnaks määrati suvekuil kr. 0.70 kg ja talvekuil kr. 1.30 kg. Selle määrusega loodi kindel majanduslik alus kanapidamisele. Tehniliste küsimuste lahendamisel on eriti mainitav kanalate ehitamise premeerimise korraldus. Sooviavaldusi ehitamispreemia saamiseks esitati 709 ja kuni jõuluni oli ehitatud valmis ca 150 uut kanalad. Ühtlasi levitati tõumaterjali suurel määral: haudemune 45 600 (e. a. 25 253), päevaseid tibusid 33 700 (e. a. 14 584), sugukanu 550 (e. a. 1258) ja „Eesti Munaekspordi“ toetusel sugukukki ca 1 800 (e. a. 1690). „Eesti Munaekspordi“ kaudu levitati 79 haudemasinat ja organiseeriti suuri haudejaamu (haudemasinad 3 600 muna), milliste sisseseadmist on oodata k. a. algul. Kanadele jõusööda saamise küsimust lahendati kodumaise teravilja kokkuostu teel, samuti organiseeriti mineraalsöötade ja valgurikka jõusööda saamist. Ühtlasi jätkus pideva nõuandetöö kanakasvatuse korrastamiseks ja tehniliste küsimuste lahendamiseks. Seoses kanapidamise arendamisega tõusis ka 1939. a. munaeksport rekordsaavutiseni 49,4 milj. tk. e. a. 40,8 milj. tk. vastu.

Põllumajandustoodangu väärtus.
Value of Agricultural Output.

Põllumajandustoodangu väärtus näitab talukäitiste töötulemuste ehk aasta jooksul toodetud põllumajandussaaduste väärtust, hinnatuna aasta keskmiste vastavate põllumajandussaaduste turuhindadega. Põllumajandustoodangut kasutatakse osa põllumajandusliku rahva omatarvituseks, kuna teine osa läheb rahvamajanduslikku ringkäiku turutoodanguna.

Põllumajandussaaduste hindade kõvenemise ja põllumajandusliku toodangu koguse tõusu tõttu on meie põllumajandustoodangu väärtus viimaseil aastail näidanud pidevat suurenemist. Nii on põllumajandustoodangu väärtus alates agraarkriisiaegsest süvikust kujunenud järgmiselt: 1932/33 — 133,4 milj. kr., 1933/34 — 154,1 milj. kr., 1934/35 — 149,8 milj. kr., 1935/36 — 165,6 milj. kr., 1936/37 — 187,8 milj. kr. ja 1937/38 — 216,5 milj. kr. 1938/39. a. on põllumajandustoodangu väärtuse kujunemises jätkunud tõusutendents. Kuidgi lõppkokkuvõttes veel praegu puuduvad, võib eelhinnangul arvestada põllumajandustoodangu väärtust ca 227 milj. kr-le, mis on 1937/38. a. 11 milj. kr. suurem. 1939/40. a. põllumajandustoodangu väärtuse kujunemise kohta võib tähendada, et puudulik loomasöötade saak vähendab ühelt poolt piimatoodangut, kuid teisalt suurenenud loomade arv tõstab lihatoodangut. Nii on näit. käesoleva p.-a. esimese 7 kuu jooksul tapamajade ja järelevaatatusutiste liha läbikäik suurenenud võrreldes m. a. samade kuudega: sealihaga 19%, veiseliha 23%, lambaliha 26% ja vasikaliha 8%. Siia tuleb arvata juurde veel tunduv tõus elusloomade väljaveos. On arvata, et käesoleval põllumajandusaastal põllumajandustoodangu väärtus väheneb siiski, kuid üldsummas mitte väga suuresti. Küll võivad aga ikaldusest tingitud ebasoovitavad mõjustused kanduda juba selgemini üle järgnevale põllumajandusaastale.

Põllumajanduse turutoodang ja põllumajandussaaduste väljavedu.

Agricultural Production for the Market and Exports.

Põllumajandustoodangu väärtuse ja põllumajandusliku rahva omatarvituse vahe läheb rahvamajanduslikku ringkäiku turutoodanguna. Viimaseil aastail on meie põllumajanduse turutoodangu väärtuse ja seega põllumajanduse rahvamajandusliku tähtsuse kujunemine näidanud tõu-

studententsi, kusjuures tõusu põhjustaja ei ole üksi põllumajandussaaduste hindade kõvenemine, vaid ka turutoodangu koguslik suuremine. Vastavaist uurimusi selgub, et näit. 1938/39. a. võib turutoodangu väärtust hinnata 116 milj. kr-le e. a. 109 milj. kr. vastu. Agraarkriisiaegse madalseisuga võrreldes on seega põllumajanduse turutoodang suurenenud ligi kahekordseks (1932/33. a. 59,0 milj. kr.). Seega on põllumajanduse turutoodangu väärtuse kujunemine viimase 7 aasta jooksul näidanud tunduvalt edukust, mille soodsad tulemused on avaldunud ka põllumajandussaaduste väljaveos. 1933—38. a. on põllumajandussaaduste väljavedu tõusnud 20,5 milj. kr-ilt 54,2 milj. kr-le. 1939. a. põllumajandussaaduste väljaveo väärtus näitas suurenemist edasi, kuigi võitoodangus kui ka väljaveos aasta II poolel avaldus vähenemine. Eriolist tõusu näitas sealihha ja elussigade väljavedu m. a. Samuti on suurenenud veiste, veiseliha ja lambaliha väljavedu koguselt kui ka väärtuselt. Teisist tähtsamaist põllumajandussaadusist on kanamunade, linade ja rukkiki eksportkogused 1939. a. suuremad kui e. a. jooksul. Seega tulemused põllumajanduse turutoodangu ja põllumajandussaaduste väljaveo kujunemises 1939. a. olid edukad.

Põllumajanduse tasuvus.
Farm Profits.

Põllumajanduse tulundusolude kujunemise tulemused viimaseil aastail on kapitalide tasuvuse osas võrdlemisi ühtlased, kuigi tingimused tootmisvõimalusis on tunduvalt muutunud. Talundesse paigutatud kapitalide tasuvus on jäänud viimaseil aastail vaatamata selle nõrgenevale suunale püsima, kuna maatulundus- ja rahvatulundustulu on näidanud paranemist.

Talundite tasuvuse näitajais on kapitalide seisukohalt puhtsaagi-% aktivakapitalidest, milline on viimaseil aastail olnud järgmine: 1933/34. a. — 3,76%, 1934/35. a. — 3,20%, 1935/36. a. — 2,76%, 1936/37. a. — 4,05%, 1937/38. a. — 3,88% ja 1938/39. a. eelhinna-gul — 3,80%. Seega oli põllumajandusse paigutatud kapitalide tasuvus viimasel 3 a. jooksul enamvähem ühtlase tasemel, kuid siiski m. a. madalam kui varem 2 aastal. Talundiomaniku omakapitalide tasuvus, s. o. puhtvaranduse rent, on olnud pisut aktivakapitalide

tasuvusest kõrgem, kuid liikunud sarnlevalt puhtsaagiga.

Maatulunduskulu, s. o. omakapitalide rendi ja tegeliku tööpalga summa, on aga tunduvalt suurenenud, kuna ka põllutööliste palk on tõusnud. Kui näit. 1932/33. a. oli tulundusmaa ha kohta maatulunduskulu kr. 21,01, tõusis see 1938/39. a. 48,90 kr-le, s. o. üle 100%. Võrreldes 1937/38. a. tõusis m. a. maatulundustulu tulundusmaa ha kohta 2%. 1 normaal-tööpäeva kohta on maatulundustulu kr-des viimaseil aastail järgmine: 1932/33 — 1,20 kr., 1933/34 — 2,02 kr., 1934/35 ja 1935/36 — 1,96 kr., 1936/37 — 2,46 kr., 1937/38 — 2,76 kr. ja 1938/39 — 2,81 kr., seega oli m. a. maatulundustulu 1 tööpäeva kohta lähedane 1927/28. a. rekordtasemele.

Rahvatulundustulu (moodustub maatulundustulu, tööliste makstud palga, võla-% ning riigi- ja omavalitsusmaksude kogusummast) liikumine on 1932/33. a. alates näidanud samuti tõusu kuigi suhteliselt pisut vähem kui maatulundustulu. Põllumajanduse rahvamajandusliku tähtsuse kujunemine on seega viimaseil aastail näidanud kõigiti edukust.

Kuigi põllutööliste palk 1938. a. kõvenes, jäi põllumehe tööpalk peagu endisele tasemele. Nii kujunes normaaltööpäeva eest saadud töötasu kr. 1,82-le 1937/38. a. kr. 1,80 vastu. Vastavalt põllutööliste palgale oluiks õigustatud ettevõtja tööpalk tööpäeva kohta kr. 2,07, s. o. 25 s. kõrgem, kui oli tegelikult saadud tööpalk, mis on suhteliselt pisut halvem kui 1937/38. a. Vaatamata aga tulundusolude halvenemisele e. a-ga — kapitalide tasuvuse ja suhteliselt väikesele tööpalka nõrgenemisele palganõudluse seisukohalt, võib tulemusi põllumajanduse tasuvuses 1938/39. a. pidada siiski rahuldavaks.

Kokkuvõte.
Summary.

Vaatamata ebasoodsaile tootmistingimusele jätkus põllumajanduse areng 1939. a. tõususuunas. Loomakasvatuses avaldusid üldiselt aasta I poolel piimakarja arvuline tõus ja tootmisvõime paranemine, mille tagajärjel võitoodang osutus suuremaks kui 1938. a. I poolel. Teiste loomaliikide juures võib samuti märkida mihuslikku paranemist kui ka toodan-

gu tõusu, kusjuures sigade, lamaste ja kanade arv suurenes. Põllumajandustoodangu ja turutoodangu väärtuse kujunemine jätkus 1938/39. a. tõusutendent-siga. Viimase asjaolu tõttu kujunes ka põllumajandussaaduste väljavedu suuremaks e. a-st. Põl-

lumajanduse tulunduslikud tulemused 1938/39. a. olid 1937/38. a. sarnlevad ja üldiselt rahuldavad. 1939/40 p.-a. on põllumajanduse tulundusseisundi kujunemise eeldused muutunud tunduvalt halvemaiks, mistõttu on tõenäoline tasuvuse nõrgenemine.

TÖÖSTUS JA KAUBANDUS

TÖÖ- JA PALGAOLUD TÖÖSTUSES NOVEMBRIS 1939. A. LABOUR AND WAGE CONDITIONS IN INDUSTRY, NOVEMBER, 1939.

R. Sõrmus.

M. a. nov. oli olukord tööstuses üldiselt võrdlemisi stabiilne. Inimtööjõumahu ulatuse ja tootmistevõime aktiivsuse poolest ei olnud tööstuses sel kuul üldiselt ulatuslikke muutusi. Üksikuis tööstusharudes ilmnas suuremaid töömahumuutusi peamiselt seosoonseil aladel, kuna erakordlisest sõjast tingitud mõjustusi tööstuses ei olnud nov. tunda. Suurimal määral kitsenes töömaht hooajatoode lõpulejõudmise puhul ehitustööstuses, pealeselle murdudes ja kaevandusis ning mineraalide töötlemise alal. Ent teisalt laienes töömaht samuti seosoonseil toit-, jookide- ja maitseainete-tööstuses, kus osa piiritusvabrikuid algas tegevust ja komplekteeris eelseisvaks hooajaks tarviliku personaali. Kõigil teisel ülalmainitud tööstusaladel ei ulatunud inimtööjõumahu muutused üksikute tööstusharude ulatuses üle 60 töötaja. Üldiselt oli töötajate arvu vähenemine m. a. nov. (368) palju väiksem kui eelmisel kuul (824). Kuigi eelmise aastaga võrreldes töömahu kujunemine m. a. nov. oli veidi ebasoodsam, oli selles siiski iseloomult palju eelmise aastaga ühtuvaid jooni. 1939 kui ka 1938. a. nov. ilmnas tööstuses peamiselt seosoonset laadi töömahumuutusi, teised tegurid mõjustasid aga üldist olukorda võrdlemisi vähe.

M. a. nov. kestel langes töötajate arv suur- ja kesktööstuses kokku, arvatud kaasa ehitustööstuse alal arvestatud ettevõtteid, 59 144-lt 58 776-le. Seega vähenes töötajate arv 1. detsembriks üldsummas 368 võrra,

millest 240 langes suurtööstuse ja 128 töötaja vähenemine — kesktööstuse arvele. Vahekorrdi eelmiste aastatega iseloomustavad järgnevad andmed:

Töötajate arv tööstuses:

	Suurtööstus	Kesktööstus	Kokku
1. XII 39	48 715	10 061	58 776
1. XI 39	48 955	10 189	59 144
1. XII 38	48 428	9 943	58 371
1. XII 38	27 593	5 012	32 605
1. XII 29	31 162	4 703	35 865

Suurenemine või vähenemine 1. XII 39.

Võrreldes	Suurtööstus	Kesktööstus	Kokku
1. XI 39	- 240	- 128	- 368
1. XII 38	+ 287	+ 118	+ 405
1. XII 38	+21 132	+5 049	+26 171
1. XII 29	+17 553	+5 358	+22 911

Töölolevate isikute arvu poolest püsis töömaht tööstuses 1. XII 39 veel pisut kõrgemal tasemel kui aasta varem. Eelmise kõrgkonjunktuuri taseme ületas aga töömaht tööstuses ca 23 000 ja kriisiaegse taseme üle 26 000 töötaja võrra.

Sõltuvalt erakordseist sõjaoludest, milised takistavad normaalset tööstusarengut, võime siiski märgata tööstuses inimtööjõumahu poolest nõrka, kuid pidevat tööstuse aktiivsuse nõrgenemist. Nimelt aktiivsuse ülekaal, mis suvel ja sügise algul oli silmanähtav, nõrgeneb vähehaaval iga kuuga. Arvuliselt võib seda iseloomustada järgnevalt:

Töötajate arv suur- ja kesktööstuses kuu al- guks, arvatud kaasa ehitustööstus (1000)

	1939	1938	± %	1939	1938	± %
Junni	66,0	62,6	+5,3	10,47	9,85	+6,3
August	64,2	61,6	+4,3	11,05	10,58	+4,5
September	62,9	60,2	+4,4	10,86	10,24	+1,2
Oktoober	60,0	59,0	+1,7	9,79	9,79	±0
November	59,1	58,4	+1,3	9,95	10,06	-1,1
Detsember	58,8	58,4	+0,7		8,80	

Toodust nähtub, et aktiivsuse ülekaal võrreldes eelmise aastaga nõrgenes m. a. esimesel sõjakuul ca 3%. Seejärele tootmis- tegevus ja ka töölise töövõimalused töös- tuses üldiselt teataval määral stabiliseerusid. Iga järgnev sõjakuu sept. järele on andnud tööstuses võrreldes eelmise aastaga aktiivsuse nõrgenemist vaid ca 1% ulatuses. Aktiivsuse nõrgenemist sellisel määral antud olukorras, kus rahvusvahelise kauba- vahetuse tõkestamiseks ja kontrolliks on võetud tarvitusele äärmiselt karme vahendeid, tuleb pidada väga tagasihoidlikuks. Võib märkida, et tööstussektoris on eesti majandus senini pannud visalt vastu rasku- sile, millised tulevad praegupeetavast äge- dast rahvusvahelisest majanduslikust võit- lusest.

Sõjaolukord põhjustas tootmise alal töös- tuses teatavaid struktuurseid nihkumisi. Osalt põhjustasid seda toorainete saamise, osalt valmistoodete turustamise alal tekki- nud raskused, millega seoses on kujunenud ümber majandusruumid meie impordile ja ekspordile. Kõik see mõjustab tahes-taht- mata ka üksikute kaupade tootmistingimusi ning teatavaid vahekordade muutusi toot- mise alal tööstuses. Osalt põhjustavad neid muutusi üksikute tööstusharude erinevad objektiivsed arenguolused. Millises suunas toimuvad struktuursed nihkumised tööstuses, seda iseloomustavad üldjoontes järgnevad andmed:

Tööstuse tootmistevõime indeksid (1927-31=100)*

	Tootmishüviste tootmine	Tarbimishüviste tootmine	Kokku
1939. a. nov.	211,7	119,2	163,0
1939. a. okt.	211,6	122,4	164,6
1938. a. nov.	197,6	131,2	162,7
1937. a. nov.	179,0	126,8	151,5

Suurenemine või vähenemine (±%).

Võrreldes	Tootmishüviste tootmine	Tarbimishüviste tootmine	Kokku
1939. a. okt.	-	-2,6	-1,0
1938. a. nov.	+7,1	-9,1	+0,2
1937. a. nov.	+18,3	-6,0	+7,6

Tootmishüviseid tootvas sektoris ei ole sõjast tingitud olukord toonud mingit muu- tust. Ses osas püsib kaupade tootmine ilka- endisel tasemel, kusjuures määraavat täht- susest eivivad rahuldavad tootmisvõimalused õlikivitööstuses. Ses sektoris oli tootmiste- gevus nov. aktiivsem kui 1938. a. ja veel ulatuslikum kui samal ajal 1937. a. Üldine aktiivsuse nõrgenemine tööstuses toimub peamiselt ekspordiraskuste tõttu tarbimis- hüviste tootmise arvel. Ses sektoris langes tootmistevõime indeks m. a. nov. 122,4-lt 119,2-le, mis andis tagasimineku 2,6%.

Inimtööjõu efektiivne töömaht osutas suur- ja kesktööstuses, arvatud kaasa jook- vailt arvestatud ehitusettevõtted, m. a. nov. väikest tõusu. Töölise töötundide üldarv tõu- sis ses ulatuses võrreldes okt. 9 792 tuh. töö- tunnilt 9 947 tuh. töötunnile ehk -1,6%. Töö- mahu tõus toimus suurtööstuses arvel (+2,1%), kuna kesktööstuses avaldus väike tagasimineku (-0,1%). Tõusu põhjuseks oli okt. ja nov. erinev kalendri-tööpäevade arv, mis nov. oli ühe tööpäeva võrra suurem (25: 26). Lähilõikeliselt ühe kalendri-tööpäeva kohta oli aga nov. ka töölise töötunde pi- sut vähem kui okt.

Töölise töötundide üldarv suur- ja kesk- tööstuses (1000).

	Suurtööstus	Kesktööstus	Kokku
1939. a. nov.	8 275	1 672	9 947
1939. a. okt.	8 105	1 687	9 792
1938. a. nov.	8 406	1 652	10 058
1937. a. nov.	8 643	1 536	10 179

Suurenemine või vähenemine 1939. a. nov. (±%).

Võrreldes	Suurtööstus	Kesktööstus	Kokku
1939. a. okt.	+2,1	-0,9	+1,6
1938. a. nov.	-1,6	+1,2	-1,1
1937. a. nov.	-4,3	+8,9	-2,3

*) Indeksid standard-tööpäevade arvuga kuude kohta (25 tööpäeva kuus).

Üksikuis tööstusharudes olid töömahu muutused m. a. nov. veidi erinevad.

Murdude ja kaevanduste rühmas, kus kuu algul oli tööl 4671 töötajat, langes töötajate arv sesoonseil põhjusil 140 võrra. Ses rühmas vähendasid töötajate arvu turba- ja kipsitööstus; õlikivitööstuses ei olnud kaevanduste osas töötajate arvus suuremat muutust. Ka kesktööstuses osas ei olnud murdude ja kaevanduste allal töötajate arvus nov. olulist muutust.

Mineraalide töötlemise alal kitsenes töömaht nov. suurtööstuses 60 ja kesktööstuses 91 töötaja võrra. Kuu lõpul jäi tööle suurtööstuses 2642 ja kesktööstuses 427 töötajat. Ses rühmas vähendati töötajate arvu suurtööstuses ehitusideainete (tsemendi, kipsi ja lubja) tootmise alal 54 ning telliskivi- ja keraamikatööstuse allal 24 võrra; klaasitööstuses aga suurendati töötajate 22 võrra. Ka kesktööstuses toimusid töömahu muutused ses rühmas samul erialadel ja vastavalt samas suunas.

Metallitööstuses oli töömaht nov. kõigil erialadel suur- kui ka kesktööstuses küllalt stabiilne. Üldiselt vähendati töötajate suuri- ja kesktööstuses peagu võrdselt vaid ca 25 töötaja võrra. Peamiseks tagasiminekuks oli suurtööstuses masinaehitus, kus vähendati töötajate 36 isiku võrra. Riiklikud ja omavalitsusettevõtted liiklusvahendite tootmise ja remondi alal (raudteede ja Tallinna linna trammitöökoja) suurendasid töötajate arvu kogusummas 30 võrra. Elektriaparaatide ja -masinate tööstus, mehaanika- ja lukusepatöökojad, väärismetallide töötlemine ning mitmesuguste metalliesemete valmistamise ala töötasid kogu kuu lähedalt sama töötajate arvuga. Hooajaliselt suurendas töölise arvu veidi raadiotööstus, mis kompenseeris väiksemat tagasiminekut teisis ettevõtteis. Kesktööstuses toimus töötajate arvu vähenemine peamiselt mehaanika- ja lukusepatöökojade arvel, kuna kõik teised erialad töötasid kogu kuu kestel töötajatega endises arvus ja koosseisus.

Keemiatööstuses olid suur- ja kesktööstuses inimitöötajate arvud nov. vastupidised. Suurtööstuses vähendasid kivilõuabrikud töötajate arvu 19 võrra, teised erialad töötasid endise tööta-

jate arvuga. Kesktööstuses aga suurendati töötajate arvu kogusummas keemiatööstuse rühmas 42 töötaja võrra. Osa selle ala kesktööstuses kuuluvaist ettevõtteist, nagu küünlaid ja parfümeeriakaupu tootvad ettevõtted, suurendasid hooajaliselt oma töötajate arvu. Teisalt aga näeme keemiatööstuses ilmemas samu sõjaolukorrast põhjustatud tendentse, millised avaldusid eelmise maailmasõja ajal. Raskused mõningate kemikaalide saamisel sunnivad otsima teid nende tootmiseks kodumaal. Sel alal on otsimis- ja uurimustööd mõningail aladel käimas, milleks on rakendatud uusi töölisi.

Nahatööstuses suurendati nov. töötajate arvu veidi toornahkade töötlemisalal, kuna nahkesemete valmistusala töötas kogu kuu kestel endise töötajate arvuga.

Tekstiiltööstuses tõusis m. a. nov. töötajate arv suurtööstuses 10 886-lt 11 057-le (+171 töötajat) ja kesktööstuses 605-lt 628-le (+23 töötajat). Üksikuis erialadest suurendasid töötajate arvu suurtööstuses puuvillatööstus 55 ja linatööstus 135 töötaja võrra. Teised erialad töötasid kogu kuu sama töötajate arvuga. Kesktööstuses suurendasid töötajate arvu peamiselt villavabrikud. Mõlemal alal kannab töömahu laienemine peamiselt sesoonset iseloomu. Suuremaid tekstiiltööstusettevõtteid puuvillavabrikute tootmisvõimalused on kõige enam pidurdatud, mistõttu tuli töötada osalt lühendatud tööajaga. Et vältida töölise teenistuses suuremat tagasiminekut, malksti sel puhul osa kaotsiläänud tööaja eest nn. seisuraha. Teisis ettevõtteis tekstiiltööstuse alal oli tööaja kärpimisi nov. väga vähe.

Puutööstuses tõusis töötajate arv suurtööstuses 3 121-lt 3 142-le, kesktööstuses aga langes see 1 018-lt 970-le (-48 töötajat). Töömahu vähenemine selles rühmas kandis peamiselt sesoonset iseloomu. Suurema osa tagasiminekest suur- kui ka kesktööstuses andsid saeveskid ning pealeselle ehitustarbed — üksi, alknaid, parketti — tootvad ettevõtted. Vineeritööstus suurendas tegevust, liprite immutustööstus vähendas aga töölise arvu immutustööde lõpetamise puhul.

Tselluloosi- ja paberitööstuses, samuti polügraafiatööstuses, ei olnud

nov. olulist töömahu muutust tööliste ega tööliste töötundide arvu poolest.

Toit-, jookide- ja maitseainete tööstuses avarius töömaht kesktööstuse osas piiritusvabrikute arvel tunduvalt, suurtööstuses aga vähenes peamiselt töömahu kitsenemise tõttu lihakonservitööstuse arvel. Ses rühmas langes töötajate arv suurtööstuses 4 051-lt 3 994-le ja tõusis kesktööstuses 2 663-lt 3 000-le (+337 töötajat). Suuremaid muutusi oli töömahu suurtööstuses šokolaadi- ja kompvekitööstuses (+85 töötajat), liha-konservitööstuses (—118 töötajat) ja tubakatööstuses A. s. „Sirena“ likvideerimise puhul (—50 töötajat). Piiritusvabrikud suurendasid töötajate arvu 233-lt 599-le (+316 töötajat).

Kehakatte- ja pudukaubatööstuses ei olnud nov. suurtööstuse osas märgatavat muutust, kesktööstuses aga vähendasid tegevust mõned jalaõudevabrikud. Üldiselt vähendati töötajate arvu sel alal suurtööstuses 13 ja kesktööstuses 47 töötaja võrra.

Ehitustööstuses vähenes töömaht sesoonselt suur- kui ka kesktööstuses. Vähenemine toimus peamiselt välisehituste, s. o. tänavate ja teede ehituse ja paranduse arvel. Hoonete ehitamise alal oli suurtööstuses kuu lõpul 78 töötaja võrra tööl rohkem kui kuu algul. Kesktööstuses aga vähendati töajade hoonete ehitamisel kui ka välisehitusil.

Elektrijaamades ning linnade vesi- ja gaasivarustise alal töötati nov. inimtöömahu poolest endise koormisega. Ka puhastustööstuses oli töömahu muutusi vaid suurtööstuse osas (+47 töötajat), kuna kesktööstuses jäi töömaht nov. lõpuks endiseks.

Lähedalt sama liikumist näitavad ka efektiivse töömahu andmed tööstuses. Osalt kallendri-tööpäevade suurema arvu tõttu nov. ületas enamjaos tööstusharudes tööliste töötundide üldarv eelmise kuu efektiivse töömahu. Seseonse tagasimineku tõttu näeme efektiivses mahus suuremat kitsenemist ainult ehitustööstuses ja ka sellega orgaaniliselt seosesolevaid ehitusmaterjale tootvaid aladel.

Tööliste töötundide üldarv suur- ja kesktööstuses.

	Arv (1000)	Suurenemine või vähenemine võrreldes			
		nov. 1939	okt. 1939	nov. 1938	nov. 1937
Murrud ja kaevandused	760	+4,3	— 8,9	— 9,6	
Mineraalide töötlemine	526	—4,2	+ 8,2	+19,8	
Metallitööstus	1 277	+4,6	— 6,1	— 7,1	
Keemiatööstus	577	+2,9	— 5,9	+ 1,9	
Nahatööstus	158	+7,0	+ 6,3	+ 6,8	
Tekstiilitööstus	1 996	+4,8	— 7,6	—10,4	
Puutööstus	677	+0,5	—12,1	—21,1	
Tselluloosi- ja paberitööst.	582	+2,7	— 9,8	+ 9,9	
Polügraafiatööstus	341	+0,9	— 9,1	— 2,6	
Toit-, maitseain. ja jook. ts.	1 081	+7,3	+ 1,8	+11,3	
Kehakatte- ja pudukaup. ts.	594	+0,7	+10,6	+10,8	
Ehitustööstus	1 177	—9,9	+35,6	+19,8	
Elektrijaamad ning gaasi- ja vesivarustus	163	—1,8	+ 2,5	+ 0,6	
Puhastustööstus	93	+8,1	+19,2	+48,1	
K o k k u	9 947	+1,6	— 1,1	— 2,3	

Kuna töömahu ja ka töötasunormides ei olnud nov. ulatuslikumaid muutusi, kujunesid tööliste sissetulekud tööst lähedalt samas tingimuses ja samas ulatuses nagu eelmisel kuul. Kogusummas teenisid suur- ja kesktööstuses töölised 3 880 tuh. kr. eelmise kuu 3 822 tuh. kr. vastu ja ettevõtete administratsiooni hulka kuuluvad isikud 834 tuh. kr. eelmise kuu 872 tuh. kr. vastu. Administratsiooni palgasummad vähenesid arvatavasti ümberasunud sakslaste arvel. Neid ei suudetud nähtavasti asendada veel kõikjal uute asetatijatega ja teiseks ei määratud uutele isikule esialgu arvatavasti ka lahkunute töötasunorme. Võimalik, et administratsiooni töötasusid tõstsid eelmisel kuul ka erakordsed gratifikatsioonid lahkunule lõpparvete puhul.

Palga üldsumma suur- ja kesktööstuses (1000 kr.)

	Töölised	Administratsioon	Kokku
1939. a. nov.	3 880	884	4 714
1939. a. okt.	3 822	872	4 694
1938. a. nov.	3 672	844	4 516
1937. a. nov.	3 524	742	4 266

Suurenemine või vähenemine 1939. a. nov.

Võrreldes	Töölised	Administratsioon	Kokku
1939. a. okt.	+ 1,5	— 4,4	+ 0,4
1938. a. nov.	+ 5,7	— 1,2	+ 4,4
1937. a. nov.	+10,1	+12,4	+10,5

Töölohu ja tööliste teenistus tööstuses — *Employment, and Earnings in Industry.*

	Töötajate arv Number of Workers			Tunniteenus suur-tööstuses novembris 1939. Hourly Earnings in Large-scale Ind. in November, 1939,					
	1. XII 1939		± Novembris 1939 In November, 1939	Senti tunnis Sents per Hour		Indeksid (eelmise aasta vastav kuu-100) Indexes (Corresponding Month of Previous Year - 100)			
	Suurtööstus Large-scale Industry	Suur ja kesktöös- tus Large-scale and Middle-sized Industry				Teenistuse nimesväärtus Nominal Earnings		Reaalteenistus Real Earnings	
				M.	N.	M.	N.	M.	N.
I Murrud ja kaevandused — Mines and quarries	4 531	4 645	— 184	58,4	27,9	107,7	99,8	102,4	94,4
II Mineraalide töötlemine — Mineral working industry	2 642	3 069	— 161	49,0	24,0	117,8	110,1	112,0	104,7
III Metallitööstus — <i>Engineering industry</i>	6 427	7 524	— 51	48,8	29,0	101,9	100,7	98,9	95,7
IV Keemiatööst. — <i>Chemical ind.</i> V Nahatööstus — <i>Leather ind.</i>	2 840 643	3 182 858	— 12 +	39,9 41,2	28,6 24,4	102,0 104,8	96,6 110,9	97,0 99,1	91,8 105,4
VI Tekstiilitööstus — <i>Textile ind.</i>	11 057	11 685	+ 194	39,9	30,3	109,6	106,3	104,2	101,0
VII Puutööstus — <i>Woodworking industry</i>	3 142	4 112	— 27	39,7	28,8	96,8	109,9	92,0	104,5
VIII Tselluloosi- ja paberitööstus — <i>Cellulose and paper industry</i>	2 756	2 877	— 8	40,8	25,6	104,8	95,2	99,1	90,5
IX Polügraafiatööstus — <i>Poly- graphic industry</i>	1 565	2 081	+ 5	48,8	30,2	108,2	100,0	98,1	95,1
X Toit-, maitseain. ja jookide ts. — <i>Foodstuff, stimul. and beverage industry</i>	3 994	6 994	+ 280	42,9	28,7	111,4	109,2	105,9	103,8
XI Kehakatte- ja pudukaupade ta. — <i>Clothing a. dry-goods ind.</i>	2 191	3 385	— 60	50,5	28,0	107,0	105,7	101,7	100,5
XII Ehitustööst. — <i>Building ind.</i>	5 648	6 715	— 461	46,6	28,3	105,4	115,9	100,2	110,2
XIII Elektri jaamad ning gaasi- ja vesivarustus — <i>Electric power plants, gas and water works</i>	1 119	1 178	— 10	47,9	36,7	105,0	112,6	99,8	107,0
XIV Puhastustööstus — <i>Sanita- tion industry</i>	160	526	+ 51	42,8	28,3	114,1	104,5	108,5	99,3
Kokku — <i>Total</i>	48 715	58 776	— 868	45,9	28,3	106,5	105,6	101,2	100,4

Tööliste tunniteenus tõusis nov. võrreldes eelmise kuuga suur-tööstuses meestel 45,4 s-lt 45,9 s-le ja naistel 28,1 s-lt 28,3 s-le, arvestamata seisuraha töönädala kärpimise puhul osa kaotsiläänud aja eest. Kesktööstuses vähenes meestel teenistus 1 s. võrra tunnis, kuna naistel jäi see endiseks.

Töönädala kärpimise arvel kaotaksid suur-tööstuses mehed 0,88% ja naised 2,45% tööajast, arvestatud kaasa tööajakadu, mille eest maksti seisuraha. Kesktööstuses oli tööajakadu tööaja kärpimise arvel väiksem — meestel 0,77% ja naistel 1,26%. Üldkeskmisest suuremal määral läks töölistel tööajast kaotsi puuvillatööstuses, kus aga osa aja eest maksti seisuraha.

Kuna töötasunormides ja rakendusmääras üldiselt ei olnud nov. suuremaid muutusi, ei

olnud ka tööliste nädalateenistuses suuremaid muutusi võrreldes eelmise kuuga. Sel alal ilmnevat liikumist iseloomustavadi järgnevad arvud.

Nädalateenus (kr.)

1939. a.	Suurtööstus		Kesktööstus	
	Mehed	Naised	Mehed	Naised
Sept.	22,2	13,1	19,5	11,2
Okt.	22,3	13,0	19,5	11,2
Nov.	22,4	13,1	18,7	11,2

Aasta vältel on palgad liikunud üksikuis tööstusharudes üldiselt tõususuunas, kuid erineval määral, mistõttu üksikute tööstusharude järgi on tekkinud tööliste teenistuse alal võrdlemisi ulatuslikke lahikuminekuid. Seetõttu on osal töölistel ostujõud veidi tugevnenud, ent samal ajal on see osal kuni ca 5% nõrgenenud, mis kohati nähtavasti põhjustab seoses hindade tõusuga teatavaid töötasunormide reguleerimisi.

PÕLLUMAJANDUSSAADUSTE TURUD

VÖITURG. — BUTTER MARKET.

M. a. lõpul avaldus võiturgudel hindade paranemine. Vastavalt paranenud seisundile tõusis meie eksportvõihinna-noteering 29. dets. 209 s-le kg, s. o. 20 s. kg kohta. Sama hind noteeriti ka 2. I s. a. Kuigi hindade tase püsis ka järgnenud nädalal, noteeriti 8. I s. a. eksportvõihinnaks 208 s. kg, s. o. 1 s. kg kohta madalamalt eelmisest hinnast. Hinnanoteeringu nõrgenemist põhjustas eksportkoguste vahetuste muutus üksikute turgude järgi. Tendents kindel.

Vastavalt eksportvõihinna paranemisele kõvenes ka võihind siseturul. Majandusministri otsusega määrati võihinna ülemääraks jaemüügil kr. 2.15 ja pakitud võile kr. 2.21 kg. Ühes sellega kujunesid ka uued hinnad köögi-võile. M. n. maksus või siseturul s. kg.

Tallinnas	lauavõi 215—220, köögivõi 200—210
Tartus	" 215—221, " 195—200
Valgas	" 220, " 185—200
Pärnus	" 215—220, " 200—210
Rakveres	" 215—220, " 200—210
Narvas	" 215—221, " 200

JUUSTUTURG. — CHEESE MARKET.

Juustuhindade noteerimiskomisjoni koosolekul noteeriti 3. I juustule järgmised hinnad:

Eksportjuust, mis on vanem kui 120 päeva:

Šveitsi juust hinnati:

	Juusturatta raskus:	
	80 kg. ja üle	alla 80 kg.
12 A palli	130 s. kg.	120 s. kg.
12 B "	127 " "	117 " "
11 A "	118 " "	108 " "
11 B "	115 " "	105 " "
10 ABC palli	100 " "	100 " "

Siseturu-juustuhinnaks noteeriti šveitsi juust 110—125 s. kg, hollandi juust 110—120 s. kg, baksteini juust 110—120 s. kg ja tilsiti juust 110—115 s. kg.

Konservjuust noteeriti rasvasisalduse järgi: juust, mille kuivaines on vähemalt 35% rasva 100—110 s. kg, vähemalt 45% rasvasisaldusega juust — 130—160 s. kg ja rasvasisaldavas vähemalt 50% — 170 s. kg.

Ühes riikliku juurdemaksuga saavad juustutööstused eksporditava šveitsi juustu eest praeguse võihinna taseme juures järgmist hinda:

	Juusturatta raskus:	
	80 kg. ja üle	alla 80 kg.
12 A palli	185 s. kg.	175 s. kg.
12 B "	172 " "	162 " "
11 A "	168 " "	158 " "
11 B "	140 " "	130 " "

Turutendents kindel.

KASEIINITURG. — CASEINE MARKET.

Kaseiinituru üldise paranemise tõttu on kaseiinihinnad viimaseil kuul tõusnud püsivalt.

Aasta vahetusel tõusid kaseiinihinnad veelgi. Nii noteeriti kaseiinihindade noteerimiskomisjoni koosolekul 8. I toorkaseiini I sordi hinnaks 24 s. kg ja II s. — 22 s. kg, kusjuu-

res toorkaseiini peab sisaldama kuivainet 36%. Hinnatõus eelmise noteeringuga võrreldes on 4 s. toorkaseiini kg-lt.

M. a. madalaima hinnaga võrreldes on kaseiinihind tõusnud 2,5-kordseks.

PEEKONITURG. — BACON MARKET.

Pärast pühade vaheajaga 22. XII 1939 — 7. I 1940 alustavad Lihaekspordi ühistapamad taas tegevust ning võtavad vastu talupidajalt peekon- ja elussigu. Sigade eest makstavad hinnad püsivad juba 11. dets. samal tasemel.

K. n. maksavad Lihaekspordi ühistapamad peekonsigadest järgmisi hindu snt. kg:

Tapakaal	1. sort	2. sort	3. sort	4. sort
60 —72 kg.	104	99	98	Sise-
55,5—59 "	99	95	89	turu-
72,5—75 "	99	95	89	hinnad
75,5—80 "	95	91	88	

Elussigade hindadeks noteeriti:

Kuni 120 kg. rasked	72 s. eluskaalu-kg.
121—160 " " "	80 " " "
üle 161 " " "	72 " " "

Sead eluskaaluga 90—110 kg, sõltuvalt transpordivõimalusist, võivad minna ekspordiks kas elussigadena või tapetult.

TAPALOOMADE- JA LIHATURG. — CATTLE AND MEAT MARKET.

Pühadevahelisel päevil kujunes tapaloomade ja lihaturu tegevus võrdlemisi elavaks. Tagasihoidlikult turustati tapetud sigu, vasikaid ja lambaid, kuna tapaveiste pakkumine oli rohke, nõudmine püsis aga ka veiseile rahuldavana ja hinnad paranesid kõigi lihasortide juures.

Nädala keskmiselt maksusid:

Suuremad paremad pullid 50—53 s. ja keskmised 48—49 s. kg; eluskaalu järgi 30—33 s. kg.

Väiksemad pullid rammusad 47—50 s., keskmised 45—47 s. ja lahjad 43—45 s. kg; eluskaalu järgi 26—28—31 s. kg.

Lehmad: nuumatud 57—62 s., rammusad 45—53 s., keskmised 35—40 s., lahjad 27—32 s. ja praak 25—27 s. kg; eluskaalu järgi alates lahjadest 19—25—32—37 s. kg.

Mullikad: nuumatud 57—62 s., rammusad 47—50 s., keskmised 45—47 s. ja lahjad

35—44 s. kg; eluskaalu järgi 22—28—31—37 senti kg.

Turustades veiseid tapakaalu alusel, kus nahk ja pudemed jäävad ostjale, tuleb noteeritud liha-kilo hinnale arvata naha ja pudemete arvel juurde 10—12 s.

Tapetud vasikad ühes nahaga: nuumatud 80—85 s., rammusad 67—73 s., keskmised 63—67 s. ja lahjad 58—62 s. kg; eluskaalu alusel 40—45—50—61 s. kg.

Tapetud lambad ilma nahata: rammusad 57—65 s., keskmised 50—57 s. ja lahjad 47—50 s. kg.

Eksportlambaliha-hinnaks noteeriti 5. I 120 s. kg; eluskaalu järgi franko saatejaam 52 s. kg.

Tapetud sead ühes peade-jalgadega: noored ja peekonkaalulised 100—105 s., rasvasead 100—104 s., lihasead 90—100 s. ja vanad emised 85—90 s. kg; eluskaalu alusel siseturusigu ei turustatud.

TOORNAHKADETURG. — RAWHIDE MARKET.

Toornahkadeturu seisund püsib juba kaemat aega stabiilne. 8. I — 14. I noteeriti Börsikomitee juures toornahkade hinnad franko vastuvõtupunkt järgmiselt.

Veisenahad, värsked, I sort 80 s., II sort 70 s. ja III sort praaknahad 55 s. kg; soolatud nahad I sort 96 s., II sort 87 s. ja III sort praaknahad 70 s. kg. Tendents kindel.

Vasikanahad, kuivad I sort, kerged, värskelt kuni 3,5 kg kr. 4.60 tk., II sort värskelt raskemad kui 3,5 kg ühe kg hind kr. 1.45 ja III sort praaknahad kr. 2.60 tk. Tendents kindel.

Lambanahad, I sort OJ kr. 4.10 tk., II sort J kr. 3.50 tk., III sort L kr. 2.75 tk., IV sort K kr. 2.25 tk. ja V sort praaknahad kr. 0.80 tk. Tendents kindel.

Hobusenahad, I sort soolatud 17 kg ja üle ning värskelt 20 kg rasked ja üle kr. 10.— tk., II sort soolatud alla 17 kg ja värskelt alla 20 kg rasked kr. 6.50 tk. ning III sort praaknahad kr. 3.50. Tendents kindel.

KANAMUNATURG. — EGG MARKET.

Kanamunahindade kujunemine on näidanud välisturgudel hooajalist nõrgenemist. Vaa-

Karusloomanahkade turu seisund püsib endisel tasemel. Hinnas paranesid veidi metsjänesed, tuhkrud ja naaritsanahad, võrreldes noteeringuga m. a. dets. algul.

Börsikomitee juures noteeriti 5. I s. a. karusloomanahkade hinnad franko vastuvõtupunkt järgmiselt:

Jahi, täisväärtuslikud karusloomanahad — metsjänes kr. 0.50 tk., punarebane kr. 16.— tk., tuhkur (tõhk) kr. 6.25, nirk kr. 3.— tk., orav kr. 0.50 tk., naarits kr. 18.— ja mäger kr. 4.— tk.

Hõberebase täisväärtuslikud kasvanduse karusnahad: mustad ja tumedad kr. 36—80 tk., veerandhõbe kr. 44—90 tk., poolhõbe kr. 53—100, kolmveerandhõbe kr. 64—120 tk., täishõbe kr. 69—130 tk. ja vigastatud nahad kr. 27—70 tk. Tendents: jänes, tuhkur, naarits — kindel, rebane, nirk, orav, mäger — selgusetu ja kasvanduse karusloomanahad — vaikne.

tamata sellele on aga meie eksportmunade hind püsinud kahel viimasel nädalal, kuna

riiklikult on hind kindlustatud. Nii noteeriti 5. I s. a. meie eksportmunade hinnaks 130 s. kg, siseturumunade hinnaks 125 s. kg ja 20—45 g. raskuste kanamunade hinnaks 95 s. kg franko kogumispunkt. Tendents vaikne.

PIIMATURG. — MILK MARKET.

Piimahinnad püsivad endisel tasemel. Nii noteeriti 2. ja 8. jaanuaril s. a. Tallinnas lahise piima eest järgmised hinnad: I valiku rõõskpiim müügil piimakauplustele 14 s. l. ja müügil piimatööstustele 13 senti liiter, II valiku rõõskpiim müügil piimakauplustele 12 s. l. ja müügil piimatööstustele 11 senti liiter. Piima järele nõudmine pühade vahel oli vaikne, samal ajal aga piimapakkumine pühade ajal turustamata jäänud piima tõttu elav. Nüüd aga on need tagavarad enam-vähem realiseeritud, samuti ka koolide algusega peaks piima tarvitamine tunduvalt tõusma.

Tavaline nähtus on pärast pühi, et piimahind siis veidi lõdveneb. Tänavu aga seda nähtust ei esinenud, vaid vastupidi piima hind isegi tõusis. Nimelt võihinna tõusuga ühenduses lubas Majandusministeerium ka Keskmereil oma piimahindu tõsta. Nii annab P. K. „Võieksporti“ Tallinna keskmereil praegu oma piimaliike kauplustele järgmiste hindadega: I valiku rõõskpiim pudelites 18 s. l. ja lahtiselt 15 senti liiter, pastöriseeritud piima pudelites 15 s. liiter, II valiku rõõsk-

Siseturul maksusid m. n. kanamunad senti paar:

Tallinnas	13—18	Kuressaares	14—20
Tartus	15—18	Rakveres	17—19
Võrus	15—16	Narvas	20
Valgas	17—19		

piim lahtiselt 13 senti liiter. Nimetatud hinnad kehtivad 21. detsembrist peale. Piimahinnatõusu põhjuseks on tunduv võihinna tõus.

Nõukogude Liitu saadetakse piimakogus on tõusnud ja ulatub nüüd 31 000 kg päevas. Koort saadetakse praegu päevas üle 4000 kg. Talupidajatele piimaühingute poolt väljamaksetavad piima kg hinnad kõiguvad 10—12,5 senti vahel kilost vastavalt piimarasvasusele.

Väikemüügil maksus piim piimakauplustes m. n. senti liiter:

	I valik		II valik	
	pudelites	lahtiselt	pudelites	lahtiselt
Tallinnas	18—20	—	15—17	14—15
Tartus	17—18	14—15	—	13—14
Narvas	16	—	—	13
Pärnus	18	14	—	13
Viljandis	15	—	—	11—12
Rakveres	17	—	—	13
Valgas	16	—	—	12
Võrus	—	—	—	12—13
Paides	—	—	—	11
Kuressaares	—	—	—	13—15

Võrreldes pühade-eelsete hindadega on piima väikemüügihinnad tõusnud Tallinnas, Narvas, Rakveres, Valgas ja Kuressaares.

TERAVILJATURG. — GRAIN MARKET.

Maaailma teraviljaturgudel valitses pühade ajal rahulik olukord, kuna erilisel suuri tehinguid ei olnud. Hindades võis märkida tõusutendentsi, kuid jaanuari esimese nädala lõpul ilmnas hindades taas langus.

Nisuhinnaks noteeriti Chicagos m. n. keskmiselt 105,25 c buš. e. n. 103,25 c vastu, seega tõus 1,9%. Winnipegis noteeriti nisu-hind m. n. keskmiselt 88,45 c buš. e. n. 84,90 c vastu, seega 4,2% tõus.

Rukkiahinnaks noteeriti m. n. keskmiselt Chicagos 74,68 c buš. e. n. 76,08 c vastu, seega langus 1,8%, kuid Winnipegis tõusis rukkiahind e. n. 78,40 c 78,95 c, s. o. 0,7%.

Maisihinnaks noteeriti m. n. keskmiselt 59,38 c buš. e. n. 58,65 c vastu, seega 1,2% tõus.

Sisemaal oli teraviljaga kauplemine pühade ajal soigus, ainult väiksemal määral müüdi teravilja ja selle saadusi linnaturgudel, kuid peamiselt turukauplejate poolt. Maa-mehi oli turul viljaga vähe. Samuti nagu müüjaid, oli ka ostjaid vähe. Hinnad näitasid tõusutendentsi.

Sisemaalinnade turgudel maksusid teravilja ja teraviljasaadused s. kg:

	Rukis	Nisu	Oder	Kaer	Rukki-jahu	Nisujahu
Tallinnas	20	22	18	14	20	30
Tartus	15	20	16	10	17	30
Narvas	20	20	16	14	20	30
Rakveres	16	19	12	9	19	28
Pärnus	16	22	16	14	20	27
Valgas	17	22	17	10	18	27
Kuressaares	16	19	14	12	19	26

LINATURG. — FLAX MARKET.

Lääne-Euroopa linaturud muutuvad järjest kindlammaks ja linahind hoiab endiselt tõusutendentsi.

Nõudmine lina järele Belgia turul on väga elav ja selle tagajärjel töötavad ka toorlinavabrikud linaharimise alal eriti intensiivselt.

Samal ajal tuleb aga teateid toormaterjali nappusest Prantsuse ja Iiri linakettrusevabrikuis. Selle tagajärjel tuntakse kõikjal huvi linakasvatuse suurendamise vastu. P.-Iiris kavatakse linakasvupinda tõsta 50 000 aakrile 1939. a. 20 000 aakri vastu (1 aaker = 0,4 ha). Ka Egiptuses kavatakse asuda linakasvatuse väljaarendamiseks, kuna praegugi on juba mõnel määral veetud välja linakiudu Egiptusest.

Teatud takistuseks linakasvupindade suurendamisel on muudugi linaseemne nappus, sest külvikõlblikku seemnematerjali ei ole turul külluses.

Linakiu turuletulek meie linaturgudel oli enne jõule õige elav; nii toodi Petseri laadale 15. det. 10 vagunit (100 000 kg) lina ja müüdi keskmiselt kr. 1.52 R-sordi kg. Ka

teised linalaadad Petseri- ja Võrumaal olid linarohked ja kokkuostmine elav. 21. det. Võõpsu laadal oli ligi 3 vagunit lina ja hind oli keskmiselt kr. 1.60 R-sordi kg. 1. jaan. peetud Petseri laadal oli 4 vagunit lina ja osteti hinnaga kr. 1.70 kg. R-sordi alusel.

Enne pühi ja pühade vaheajal linahind seega veelgi kõvenes, kuid turustatavad linaokogused olid pühade vaheajal väikesed.

Linahindade noteerimiskomisjoni koosolekul Tallinna Börsil 5. I 40 noteeriti linaokkuostuhinnad riiklike standardsortide alusel franko kokkuostja ladu s. kg-it.

Võru- ja Petserimaal Mujal Eestis

R	162	159
HD	153	150
D	144	141
OD	185	192
LOD	126	123
H	117	114

Takk I sort	103
Takk II sort	93
Takk III sort	83
Ehitustakk	15—20

Tendents kindel.

KARTULITURG. — POTATO MARKET.

Kartulite väljavedu m. a. tõusis 98 750 kv, mis on umbes pool väiksem 1938. a. omast, mil eksporditi 198 000 kv. M. a. kartulite väljaveo vähenemine ei ole üksi tingitud sügisest raskusist transpordioludes, vaid juba kevadisel väljaveo-hooajal läks kartulite väljavedu tunduvalt tagasi. Tavaliselt kevadel on meie kartulite suuremaks ostjaks Rootsi, kuid m. a. oma maa korraliku saagi tõttu tarvitati seal väliskartuleid vähem. Samuti ka sügisel oli Rootsi tagasihoidlik kartulite ostmisega. Vastupidi väljaveetud koguse vähenemisele suurenes aga keskmine hind. Kui 1938. a. saadi keskmiselt kr. 5.80 kv, tõusis keskmine hind 1939. a. kr. 7,60 kv, suurenemine seega um-

bes 27%. M. a. saagist kuni 31. XII veeti kartuleid välja 45 700 kv.

Paaril viimasel nädalal on kartulite ost põllumeestelt seisnud. Enne pühi osteti veel tööstuskartuleid piiritus- ja tärklisvabrikuis.

Suuremad tärklisvabrikud lõpetavad neil päevil töötamise toormaterjali puudusel. Mõni piiritusvabrik on lõpetanud piirituse valmistamise kartulite puudusel.

Kartuli- ja kartulitärklise hindade noteerimiskomisjoni koosolekul 8. I 40 noteeriti Börsikomitees järgmised tärklisehinnad franko Tallinn: superior 31 s. kg, priima 29. s. kg. Tendents kindel.

Hinnad kehtivad 8. jaan. kuni edasiseni.

KALATURG. — FISH MARKET.

1939. a. det. viimasel poolel valitsenud ebasoodsate kallastusolude tõttu kujunes kalasaak üldiselt kehvaiks, misparast siseturg oli nõrgalt varustatud värskete kalaga ja väljaveoks eraldati vaid väiksemad kogused.

Pühade-eelse elava nõudmise tõttu oli siseturul kalahind võrdlemisi kõrge.

Veidi paremaks muutus kalaturuseisund m. n. viimasel turupäeval. Peipsilt ja Pärnu lähelt tuli mõnesid nimetamisväärseid

koguseid koha, ahvenat, latikat ja teisi kalasorte ning müügihinnaes esines juba lan-gustendents.

Suuremaist latikaist nõuti 90 s. kg, ku-na enne pühi maksumisid nad kuni 140 s. kg, I valiku koha pakuti 140—150 s. kg, kuma e. n. oli hind 150—180 s. kg, lutsu müüdi 55—60 s. kg, endine hind oli aga 90 s. kg. Ka ahvena-hind langes vastavalt 10 s. kg-lt. Haugi hind püsis aga endiselt 100 s. piires kg-lt ja vimb samuti 40—70 s. kg. Angerjat müüdi 220—250 s. kg. Siiga ja mereforelli oli õige vähe ja nende hinnad püsisid kõr-ged: siig — 120—180 s. kg ja mereforell 220—300 s. kg.

Narva turul oli müügil väikesel kogusel ahvenat hinnaga 30—35 s. kg, lutsu — 40 s. kg, eluslutsu 80 s. kg ja räähbist 50—55 s. kg.

Tartu kalahallis oli müügil rahuldaval kogusel ahvenat 15—40 s. kg, koha 120—180 s. kg ja latikat suuruse järgi 30—80 s. kg.

Räimekaubandus: enne pühi oli räimi müügil võrdlemisi rahuldavalt. Müügihind Tallinna turul 20—30 s. kg, Tartus 30 s. ja Narvas 15 s. kg. M. n. ei olnud räimi üldse müügil.

Tursakaubanduses valitses enne pühi ra-huldav tegevus.

Tallinna kaudu tuli müügile ca 70 000 kg, millest suurem osa veeti välja.

Kalasadamas maksti tursakilost 8—12 s. kg. Tallinna turul müüdi turska terve kala viisi 15—20 s. kg.

Vana aasta viimasel nädalal oli tursa-saak väiksem. Lähikäik oli 20 000 kg, kala-viisi maksti 10—14 s. kg.

M. n. oli tursasaak nõrk, mistõttu nõuti tursast terve ikalana 22—25 s. kg. ja filee-na 50 s. kg.

Turska m. n. ei veetud välja.

Suitsukala-kaubanduses valitses pühade puhul samuti väga elav tegevus. Rohkesti nõuti paremaid kalasorte.

Suitsusüiaga müüdi 150—250 s. kg, -an-gerjat 300—350 s. kg, -löhe 800—1200 s. kg, -ahvenat 120—180 s. kg, -latikat 150—160 s. kg, -turska 30—40 s. kg, -räimi 8—10 s. kümme ja praetud silme 35—40 s. paar.

M. n. oli aga suitsukala-kaubanduses nõrk tegevus. Müügile toodi väikesel kogu-sel vaid angerjat ja löhe, ahvenat ja turska, kuma suitsuräim ja -kalu puudusid üldse müügil.

Tähtsamate kalaliikide turuhinnad s. kg:

	Tallinnas, 5. I	Tartus, 5. I
Iherus (mereforell), värske	220—300	—
Angerjas,	220—250	—
Siig,	120—180	100—110
Koha, I valik,	140—150	120—180
Koha, II valik,	120—180	—
Haug,	90—100	60—70
Latikas,	80—90	30—80
Ahvenas,	25—60	15—40
Säinas,	—	30—35
Särg,	20—25	15—18
Linask,	—	60—70
Räähis,	50—55	50—55
Luts,	55—60	35—40
Vimb,	45—65	—
Räim,	—	30
Tursk,	22—25	—
Tursafilee,	50	—

Kalakaubahindade noteerimiskomisjoni koosolekul 8. I k. a. noteeriti järgmised värskete kala kokkuostuhinnad: 1. Koha, värskete eksportkõlblik a) alates kaal 1—3 kg, hind kr. 0.90 kg, b) alates pikkus 38 sm kuni 1 kg raskusega kr. 0.65 kg.

2. Haug, värskete eksportkõlblik, merehaug — hind kr. 0.55 kg, b) järvehaug — hind kr. 0.53 kg.

3. Ahven, värskete, eksportkõlblik, kaal alates 150 g, hind kr. 0.25 kg.

4. Tursk, värskete eksportkõlblik: a) sula, kaal alates 1 kg-st, hind 9 s. kg, b) roogit-tud, ilma peata, kaal alates 600 g-st — 18 s. kg.

Hinnad franko rannik. Tendents kõigil sortidel kindel.

INFORMATSIONI OSA

EESTI PANGA NÄDALAARUANNE.

Eesti Pank (Bank of Estonia) — Weekly Return,

AKTIVA

23. detsembril 1939. a.

PASSIVA

1. Kattevara: — Reserve:		
kuld: rahas ja kangides	40 922 296,82	
välisraha	3 319 278,26	
2. Vahetusraha — Subsidiary Ctn.	947 420,28	
3. Sisevekslid: — Home Bills:		
kaubavekslid	22 720 483,94	
põllumajandusl.	2 429 828,20	
metatööstusl.	22 860,—	25 172 150,14
4. Laenud: — Loans and Advances:		
valitsusele	—	
teistele *)	22 446 499,53	
5. Kinnis- ja vallasvara — Immovable Property and Equipment	3 478 315,52	
6. Muud aktiivid — Other Assets	33 901 453,48	
	<u>180 187 412,08</u>	

1. Põhikapital — Capital	5 000 000,—
2. Tagavarakapital — Reserve Fund	1 276 038,89
3. Eritagavarakapital	4 122 865,94
4. Jooksvad kohustused: — Current Liabilities:	
a) pangatähed liikvel	65 557 019,—
b) jooksvad arved:	
valitsuse	12 435 590,28
pankade	10 595 635,33
teised	4 905 597,99
27 937 823,60	
5. Muud passiivid — Other Liabilities	26 293 664,00

180 187 412,08

Kattevara vahekord jooksvate kohustustega: } 47,32%
Proportion of Reserve to Current Liabilities: }

*) Selles summas Vab. Val. poolt garanteeritud laene Kr. 722165,49
Includes Ekr. 722,165.49 guaranteed by the Government.

JUHATUS.

Kuukiri „KONJUNKTUUR“

on määratud Konjunktuuriinstituudi uurimistööde ja väliskaastöö igakuiseks avaldamiseks Konjunktuurindekseis tuuakse arvuline ülevaade kõigi tähtsamate majanduselumähtuste kohta originaalsel ja piltlikul kujul.

Eesti majanduse ülevaates püütakse anda meie majandusehu nähtuste igakülgne objektiivne hinnang. Selle koostamisest võtavad osa ka sektsioonide nõukogud.

Välismaa majanduselust antakse samuti süsteemilisi ülevaateid, käsitledes välisriikides ilmsikstulevaid suundi.

Nende üldiste ülevaadete kõrval omistatakse üksikasjalist tähelepanu pike-mate käsitluste näol tähtsamale üksikaladele (põllumajandus, töös-tus, kaubandus, transport, tarbimine, töö- ja palgaolud).

Riigimajanduse osas võetakse üksikasjalisele käsitlusele meie riigimajandus ta koguulatuses, samuti tuuakse ka ülevaateid tähtsamate riikide riigimajanduse seisukorrast.

Balti riikide kohta toodavad ülevaated tolmuvad nende riikide tegelaste kaasabil ja tohiksid kujuneda meile huvitavaiks.

Eriuurimustena ilmub rida Instituudi poolt teostatud pikemaiaid töid.

Maailmamajanduse probleeme osas jälgitakse maailmas sündivat murrangut ja majandusstruktuuri muutusi üksikuis riiges.

Ühiskondlike probleeme on osa, kuhu kuuluvad uurimused, mis majandusehu kõrval haaravad ka ühiskondlikku elu.

Majandusteooria osa käsitleb tähelepanavamaid voole kaasaegses majandusteoorias.

Konjunktuuriteooria arenemisest ja konjunktuurasutiste tööst tuuakse järjekindlalt ülevaateid.

Kuukiri „KONJUNKTUUR“ ilmub iga kuu algul vihikudena 64—80 lk.

Tellimishind Kr. 8.— aastas, poolaastas Kr. 5.—

ühes nädalikirja „MAJANDUSTEADETEGA“ „12.— aastas, poolaastas Kr. 7.—

VÄLISMINISTEERIUMI VÄLISKAUBANDUSE OSAKONNA TEATED

Eestis kehtivad kaubandus- ning makseteõiendamis-lepingud.

Trade and Clearing Agreements Valid in Estonia.

Riigi Teataja aasta ja nr.		Sõlmitud	Jõustunud
1928—192/193	Eesti-Rootsi kaubanduskokkulepe	7.7.1928	2.11.1928
1935—88	Eesti-Rootsi maksete õiendamise kokkulepe	26.8.1935	1.4.1935
1924—18/19	Eesti-Taani kaubanduskokkulepe	7.9.1928	5.2.1924
1924—18/19	Eesti-Islandi kaubanduskokkulepe	7.9.1928	5.2.1924
1925—189/190	Eesti-Norra kaubanduskokkulepe	29.8.1925	21.12.1925
1926—32	Eesti-Briti kaubandus- ja laevandusleping	18.1.1926	8.5.1926
1937—42	Teadaanne Eesti-Briti kaubandus- ja laevanduslepingu eeskirjade tarvitamise kohta India või tema Briti Majesteedi omavalitsusega dominiioonide, asumaade, maade või protektoraatide kohta.		
1937—42	Teadaanne Eesti-Briti kaubandus- ja laevanduslepingu alusel enamsoodustatud riigi käitluse kohta kaupadele, millised pärit või valmistatud Indias või teisis tema Briti Majesteedi omavalitsusega dominiioonides, asumais, mais või protektoraatides.		
1934—68	Eesti-Briti kaubandus- ja laevanduslepingu täiendav kaubanduskokkulepe	11.7.1934	8.9.1934
1925—189/190	Eesti-Hollandi kaubandusleping	22.7.1924	19.5.1926
RT II 1938—12	Eesti-Madalmaade kaubanduskokkulepe	22.11.1938	7.12.1938
RT II 1939—5	Eesti-Madalmaade tariifiprotokoll	22.11.1938	15.8.1939
1926—31	Eesti-Am. Ühendriikide sõprus-kaubandus- ja konsulaarleping	23.12.1925	23.5.1926
1926—36	Eesti-Šveitsi kaubandusleping	14.10.1925	31.5.1926
RT II 1938—11	Eesti-Šveitsi kaubanduslik protokoll	12.11.1938	1.1.1939
1927—32	Eesti-Belgia-Luxembourgigi kaubandus- ja laevandusleping	28.9.1926	5.6.1927
1931—50	Eesti-Belgia koloniaalvalduste tollivahekordade korraldamise kokkulepe	23/24.4.1931	4.7.1931
1938—12	Eesti-Belgia-Luxembourgigi kaubandus- ja transferdi kokkulepe	18.1.1938	18.1.1938
1927—61	Eesti-Kreeka kaubandus- ja laevandusleping	4.1.1927	9.12.1927
1939—56	Eesti-Kreeka kaubandus- ja laevanduslepingu muutmiskokkulepe	22.2.1938	8.11.1938
1938—1	Eesti-Kreeka kaubandus- ning maksete õiendamise kokkulepe	25.11.1937	1.1.1938
1927—42	Eesti-Läti tolliuniooni teostamise leping	5.2.1927	10.5.1927
1928—28	Eesti-Läti ajutine majandusleping	25.8.1928	16.4.1928
1935—39	Eesti-Läti maksete õiendamise leping	10.4.1935	29.4.1935
1935—108	Eesti-Läti maksete õiendamise lepingu täiendusprotokoll	7.12.1935	1.1.1936
1937—16	Eesti-Läti maksete õiendamislepingu muutmise kokkulepe ja selle juurde kuuluv protokoll ja noodid	10.2.1937	20.2.1937
1937—90	Eesti-Läti maksete õiendamise lepingu muutmislepe	3.11.1937	15.11.1937
RT II 1938—2	Teadaanne kokkuleppe sõlmimisest Eesti Maksudetalituse ja Läti rahandusministeeriumi vaheliste maksete õiendamise suhtes Eesti-Läti kliiringarve kaudu		
1928—52	Eesti-Bulgaaria ajutine kaubanduskokkulepe	11.2.1928	24.7.1928
1928—48	Eesti-Lõunaslaavia kaubandus- ja laevandusleping	1.2.1928	10.9.1928
1929—1	Eesti-Itaalia kaubanduskokkulepe	1.7.1928	27.2.1929
1936—86	Eesti-Itaalia kaubandus- ning maksete õiendamise kokkulepe	6.10.1936	30.10.1936
1937—79	Eesti-Itaalia kaubanduse ning maksete õiendamise kokkulepe pikendamislepe	26.8.1937	26.8.1937
1929—37	Eesti-Saksa kaubandus- ja laevandusleping	7.12.1928	29.7.1929
1935—21	Eesti-Saksa kaubanduskokkulepe ja selle lõpp-protokoll	4.1.1935	14.1.1935
1935—108	Eesti-Saksa kaubanduskokkulepe lisakokkulepe ja selle lisad	29.11.1935	1.1.1936
1936—92	Eesti-Saksa kaubanduskokkulepe teine lisakokkulepe	2.11.1936	1.1.1937
1937—88	Eesti-Saksa kaubandus- ja laevanduslepingu ning kaubandusleppe lisakokkulepe	24.10.1937	8.11.1937
RT II 1938—11	Eesti-Saksa kaubandus- ja laevanduslepingu ning kaubandusleppe teine lisakokkulepe	31.10.1938	1.1.1939
1937—88	Eesti-Saksa maksete õiendamise kokkulepe	24.10.1937	1.1.1938
RT II 1939—18	Eesti-Saksa kaubandus- ja laevanduslepingu ja kaubandusleppe kolmas lisakokkulepe	7.10.1939	1.11.1939

Riigi Teataja aasta ja nr.		Sõlmitud	Jõustunud
1929—71	Eesti-NSVL-u kaubandusleping	17.5.1929	19.9.1929
RT II 1939—16	Eesti-NSVL-u kokkulepe kaubanduskäibe kohta	28.9.1939	1.10.1939
1929—71	Eesti-Ungari kaubandus- ja laevandusleping	29.4.1929	10.11.1929
1937—100	Eesti-Ungari kaubandus- ja laevanduslepingu lisaprotokoll	2.12.1937	17.12.1937
1929—95	Eesti-Portugali kaubanduskokkulepe	22.8.1929	16.1.1930
1930—94	Eesti-Rumeenia kaubanduskokkulepe	30.8.1930	12.3.1931
1930—56	Eesti-Türgi kaubandus- ja laevandusleping	16.9.1929	18.5.1931
1933—8	Eesti-Türgi kaubandus- ja laevanduslepingu muutmise kokkulepe 17.10.1932 ja	17.1.1933	17.1.1933
1937—51	Eesti-Türgi kaubanduskokkulepe	6.6.1937	28.6.1937
1937—51	Eesti-Türgi makseteõiendamisleping	6.6.1937	28.6.1937
RT II 1938—6	Eesti-Türgi kaubanduskokkulepe ja makseteõiendamislepingu protokoll	29.8.1938	1.10.1938
1931—53	Eesti-Soome kaubandus- ja laevandusleping	11.4.1931	28.9.1931
1934—78	Eesti-Soome kaubandus- ja laevanduslepingu lisakokkulepe	5.7.1934	1.10.1934
1935—93	Eesti-Soome kaubandus- ja laevanduslepingu lisakokkulepe muutmise noodid	9.10. ja	24.10.1935
1936—32	Eesti-Soome kaubandus- ja laevanduslepingu lisakokkulepe muutmise protokoll	8.4.1936	18.4.1936
1937—77	Eesti-Soome kaubandus- ja laevanduslepingu teine lisakokkulepe	2.9.1937	10.12.1937
1937—77	Eesti-Soome kaubandusprotokoll	11.9.1937	10.12.1937
1934—27	Eesti-Leedu kaubandusleping	18.1.1934	6.5.1934
1934—61	Eesti-Jaapani kaubanduskokkulepe	21.6.1934	20.7.1934
1935—48	Eesti-Hispaania esialgne kaubandus- ja maksete õiendamise leping	8.5.1935	1.6.1935
1937—95	Eesti-Prantsuse kaubanduskonventsioon	16.10.1937	1.12.1937
1938—8	Teadaanne Eesti-Prantsuse kaubanduskonventsioonile lisandatud nimekirja C alusel Eestile lubatud tollimäära konsolideerimiste ülesütlamise kohta mõnede eesti tooteile ja õendus.		
1937—103	Teadaanne Eesti-Prantsuse kaubanduskonventsioonis mainitud Prantsuse n. n. assimileeritud koloniide ehk asumaade, n. n. mitteassimileeritud koloniide ehk asumaade, protektoraatide või mandaadi all olevate territooriumide kohta.		
1937—95	Eesti-Prantsuse kaubanduslike maksete kokkulepe	16.10.1937	1.12.1937

TAANI. Taani väliskaubandus nov. 1939. a. — *Danish Foreign Trade, November, 1939.*

Nov. 1939. a. kujunes Taani väliskaubandus järgmiseks: sissevedu 177,2 milj. kr., väljavedu 134,7 milj. kr. Okt. kohta on samad arvud: sissevedu 143,8 milj. kr., väljavedu 118,0 milj. kr. Seega on suurenenud Taani väliskaubanduskäibe sisse- kui ka väljaveo poolel. Tähelepanu äratav asjaolu, et ka transiitkaubanduse läbikäik suurenes nov. enam kui kahekordselt. Okt.

m. a. oli see 318 tuh. kr., nov. 7140 tuh. kr. (e. a. vastavad arvud olid 3202 tuh. ja 3831 tuh. kr.). Transiitkaubanduse all arvestatakse Taani väliskaubandusstatistikas kaubad, millised sisseveol on deklareeritud reekspordiks, ja vabaladudest väljaveetavad kaubad, millised ei ole veel deklareeritud sisseveolks.

Hulgimüügihindade indeks Taanis (1935. a. = 100).

Danish Wholesale Price Index (1935 = 100).

Võttes aluseks 1935. a. hulgimüügihindade = 100, olid m. a. nov. ja okt. hulgimüügihindade indeksid Taanis järgmised:

	november	oktoober	november	oktoober
Toorained ja poolvalmisaadused	165	157		
Sellest: toltained	155	154		
teised kaubad	175	159		
Valmiskaubad	125	120	teised kaubad	129
Sellest: toltained	121	119	Importkaubad	156
			Eksportkaubad	125
			Siseturukaubad	127

Seega on tähelepanväärt toor- ja poolvalmis- aaduste kui ka eksportkaupade hulgimüügihindade tunduvalt tõus võrreldes hindadega m. a. okt.

Taani kõrgendas sõjakindlustustariife. — *Denmark Raises War Risk Premiums.*

Peale mõningaid alandamisi on Taani sõjakindlustus-tariife tõstetud nüüd taas kahel korral. Tariifid Balti mere sadamate vahel kõiguvad 1—1½% kauba väärtusest, kusjuures Soome ja Botnia lahe jaoks ei ole nähtud ette kindlaid tariife,

vaid siin määratakse iga kord eritariifid. Tariifid kaugemate ja ülemeresadamate vahel kõiguvad keskmiselt 5—7%, kõrgeim on tariif täislastis mineraalõlisaadetisilt, mis on 15% kauba väärtusest.

Kohvi ja tee normimine Taanis. — *Tea and Coffee Rationed in Denmark.*

Alates 16. dets. m. a. müüakse kohvi ja teed ainult kaartide järgi. Esialgseks nor-

miks on määratud 600 g. kohvi ja 30 g. teed isiku kohta kuus.

Väljaveo litsentsisüsteemi täiendamine Taanis.

Denmark Extends Export License List.

Kaupade nimestikule, millised vajavad väljaveoks kaubandusministeeriumi luba, on kaubandusministri määrusega 27. nov. m. a. lisatud juurde veel järgmised kaubad: šo-

kolaadi- ja suhkrukaubad, vere- ja munaalbumiin, korgisaadused, liimahaad, loomulik siid, isoleerivilt, linoleum, petrooleumi liisaadused, tõrvaõli, karboolhape.

Taani-Saksa kaubanduskokkulepe 1940. a. — *Danish-German Trade Agreement for 1940.*

Taani-Saksa kaubanduskokkuleppe läbirääkimisi peeti Kopenhaagenis 21.—29. nov. m. a., mille tulemusena kirjutati Berliinis 22. XII 39 alla vastav kokkulepe. See pu-

hul seletati ametlikult, et kaubavahetust Taani ja Saksa vahel jätkatakse eeloleval aastal 1939. a. aluseil.

UNGARI. Ungari valitsuse korraldus lihaga varustamise suhtes.

Hungarian Government Regulates Meat Consumption.

Ungari valitsus avaldas 30. XII 39 korralduse lihata päevade sisseadmiseks. Seejärgi on kogu maal esmaspäeval ja reedel lihata päevad, arvatud välja, kui neile päevile langeb mõni kalendri- või rahvuspüha. Kui aga mõnes linnas või kogukonnas langeb turupäev, aastalaat või kirikupüha lihata päevale, peetakse see esmaspäevale või vastavalt needale järgneval tööpäeval.

Lihata päevadel on keelatud müüa liha

või lihakaupu toorelt, valmistatult või ükskõik millisel viisil konserveeritud. Restoranides, pansjonides, kohvikuis, söögimajades jne. ei pakuta liha või lihasaadusi. See keeld ei ole kohaldatav kalladele, metsloomadele, loomade siseelunditele (keel, kopsud, stida, neerud, aju, maks, veri), vorstidele, rasvalle ega sulatatud rasvale.

See valitsuse korraldus lihata päevade kohta jõustus 1. I 40.

Kaubavedu Doonaul. — *Transport of Goods on the Danube.*

„Essener Nationalzeitung“ järgi on Doonau liiklus tugevasti tõusnud. Pärast maailmasõda läks seda teed mööda Kagu-

Euroopast Saksa ainult 0,5 milj. tn. kaupu. 1935. a. oli see kaubavedu tõusnud juba üle 1 milj. tn. ja 1937. a. üle 4 milj. tn.

Ungaris asutati kodukäsitöösaduste väljaveoühing.

Handicraft Export Society Founded in Hungary.

Ungari kodukäsitöösaduste eksportijad asutasid umbes poole aasta eest väliskaubandusameti toetusel väljaveoühingu. Ühing soovib ungari kodukäsitöösaduste väljavedu korraldada ühiseil alusel ja seega

vältida hindade allalöömist. Samuti kavatakse toormaterjalide sissevedu organiseerida ühiseil ja olla kõigiti toeks kodukäsitööstusele.

ŠVEITS.**Sõjakindlustuse ümberkorraldus Šveitsis.***War Risk Insurance in Switzerland Reorganised.*

Šveitsi liiduvallitsus võttis 27. detsembru dekreeidi sõjatranspordiriisikokindlustuse ümberkorralduse kohta, millega seatakse kogu sõjakindlustus laiemale alusele, kui seda nägid ette senini kehtinud eeskirjad.

Senini avaldatud andmete järgi jääb senine sõjakindlustuste teostamine kord püsima ka uue korralduse juures. Nimelt teostatakse sõjakindlustusi endiselt riigi garantii all. Šveitsis kontsessioneeritud transport-kindlustusseltside poolt. Šveitsis kontsessioneeritud välismaised kindlustusseltsid tulevad seejuures arvesse ainult niivõrd, kui nende koduriiskide poolt võimaldatakse šveitsi kindlustusseltsidele sama käitlust vastastik-kuse alusel. Preemiamäärad määratakse

majandusdepartemangu poolt nimetatud vastava komisjoni poolt.

Uue korraldusega on laiendatud sõjakindlustuste objekti, mis haarab nüüd mitte ainult kogu šveitsi sisse- ja väljaveo maa-, sisevee-, õhu- ja meretranspordi, vaid ka teatavad transportabinõud, millised määratakse kindlaks sõjatransportameti poolt. Kindlustus on normaalselt mittesunduslik; obligatoorne on siiski nn. „maavarustamiseks eluliste saaduste“ sõjakindlustus, millised on määratud tarbimiseks või töötlemiseks Šveitsis.

Lähemad eeskirjad, eriti sõjariisikokindlustuse ulatuse kohta, antakse majandusdepartemangule alluva sõjatransportameti poolt.

Sõjakindlustuspreemiade alandus Šveitsis.*Swiss War Risk Premiums Reduced.*

Šveitsi sõjatranspordiriisikokindlustuse ala ümberkorraldamise puhul dekreediga 27. detsembril a. määratakse Bernis avaldatud vastavas ametlikus teadaandes, et sõjatranspordikindlustuse senine teostamine on kujunenud haruldaseks soodsalt. Üksikkahjude juhte, nagu kaupade kinnipidamisi, äravõtmisi ametivõimude poolt, jne., on tulnud ette küll suuremal arvul, kuid suur-

kahjusid torpedeerimise või miinide läbi ei olevat senini märkida. Seetõttu on võidud viimaste nädalate jooksul järkjärgult alandada sõjakindlustuspreemiaid tasemeni, mida praegu ei olevat saavutatud või alandatud üheski välisriigis. Need soodsad tingimused aitavad kahtlemata kaasa vastutõtamiseks sõja järelalusena kardetud hinnatõusu tendentsile Šveitsis.

TÜRGI.**Toornahkadega varustamine Türgis.***Turkey Faces Raw-hide Supply Difficulties.*

Türgi naha- ja jalanõudetööstus kannatab juba mõnda aega toorainete vähesuse all. Jämeda naha saamine L.-Ameerikast, Abessiiniast ja Hiinast on muutunud peagu võimatuks, samuti ka Prantsusest, kuna seal kehtib toornaha väljaveokeeld. Tuleb kas täiesti loo-

buda nimetatud nahasordist või seda osta vabades deviisides L.-Ameerikast. Ajakirjandus käsitleb elavalt küsimust, kas ei oleks võimalik kasvatada erifarmides pühvleid jämeda toornaha saamiseks.

PRANTSUSE.**Väljaannete kausta vähendamine Prantsuses.***France Restricts News-print.*

Ajakirjanduse ministereumide vaheline komisjon meenutab ajakirjade ja ajalehtede väljaandjatele jne., et praeguse paberitagavara juures on möödapääsmatult vajalik piirata

väljaannete formaati, lehekülgede arvu ja ilmutumist sääraselt, et hoitaks kokku vähemalt 25% sõjaeelsest paberitarvidusest.